

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE (FAL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

DIBOKWANE/HLAKOLA 2017

MEMORANTAMO

MEPUTSO: 70

Palomoka ya matlakala a memorantamo ke 9.

KAROLO YA A: PADI**POTŠIŠO YA 1: KGATI YA MODITI – OK Matsepe****1.1 SETSOPOLWA SA A**

- 1.1.1 Segologolo.
 • Melato e sekwa kgorong.
 • Go na le lapa.
 • Go buša kgoši.
 • Theelo ya maina a segologolo (Mongangapane).
 • Go dumelwa go Badimo.
 (Tše pedi fela) (3)
- 1.1.2 Bobedi ke banna ba kgoro. (1)
- 1.1.3
 • O re kgoši a homole/O thulana le kgoši thwii!
 • O laela Kutollo go tšwela pele ka polelo mola kgoši a re a homole.
 • O tshepiša go betha kgoši. (3)
- 1.1.4 Ya ka ntle.
 • Kgoši le Mongangapane ba thulana ka mantšu, kgoši o re Kutollo a dule fase a se bolele mola Mongangapane a re a emelele a bolele.
 • Kgoši le Mongangapane ba baka taolo.
 (Tše pedi fela) (2)
- 1.1.5
 • E re utollela dimelo tša baanegwa.
 • Mohlala: Mongangapane o na le sebete ka ge a ngangišana le kgoši thwii.
 • E hlaloša ditiragalo ka baanegwa ka bobona.
 Mohlala: Kgoši o fetolana le Mongangapane. (2)
- 1.1.6 Ke Mmatshepho. (1)
- 1.1.7 Wa ntwā/Kgwabo.
 • Mongangapane o tshephiša kgoši dingwathameratha/lehu. (2)
- 1.1.8 Thuto ya
 • leago.
 • boitshwaro. (2)
- 1.1.9 Pefelo/Lenyatšo.
 • O befedišwa ke setlwaedi sa kgoši sa go ngala ge a botšwa nnete. (2)

1.2 SETSOPOLWA SA B

- 1.2.1 Ya segologolo.
 • Go tšwelela dingaka.
 • Go na le dikgoši.
 • Go reela maina: Dianthona.
 • Ditaola
 • Badimo
 (Tše pedi fela) (3)
- 1.2.2 • Go hloka tšwelopele ya thari ga ngwetši ya Mmatshapho.
 • Ditaba tša moswari wa lapa (ngaka) la Mmatshapho. (2)
- 1.2.3 • O tshepa melaetša ya ngaka ya gagwe ka go khunamela Mohumagadi Dianthona.
 • O be a tshepa gore ngwetši ya gagwe e tla belega mošemane yo mokaone. (2)
- 1.2.4 • Go tšweletša dimelo tša baanegwa.
 Mohlala: Mmatshapho o na le boikokobetšo. O tšile go khunamela mohumagadi wa Kgoši Dianthona bjalo ka ge a laetšwe ke ngaka ya gagwe.
 • Go kwa ditaba tša baanegwa ka beng ba tšona.
 Mohlala: Mmatshapho o botša mohumagadi wa Dianthona seo a se tletšego. (2)
- 1.2.5 Wa boganka.
 • Ngwetši ya Mmatshapho e belega bana ba go se itekanele.
 • Mmatshapho o laetša boganka ka go latelela mosadi wa Kgoši Dianthona. (3)
- 1.2.6 • O tshepa dingaka.
 Ge tša lapa la gagwe di senyega, o ya go baphekodi go kwa tša bophelo. (2)
- 1.2.7 • Motho o a hlokwa le ge e ka ba segole. (1)
- 1.2.8 Balekwa ba tla fa dikgopolo tša go fapana.
 Mohlala:
 • Kwelobohloko,
 Ke kwela Mmatshapho bohloko bja go hlokofalelwa ke ditlogolo.
 • Manyami,
 Ke nyamišwa ke mokgwa wo ngwana a hlokofetšego ka gona.
 Wa go jewa ke noga. (E tee fela) (2)

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 35

KAROLO YA B: PAPADI/TERAMA**POTŠIŠO YA 2: DI ŠITILE PHAAHLA – SN Tseke****2.1 SETSOPOLWA SA C**

- 2.1.1 Sebjalebjae
- mogwanto
  - dikolo
  - Hlogo ya sekolo
  - Barutiši
  - Komiti ya sekolo
  - Tšhelete
- (Tše pedi fela) (3)
- 2.1.2
- Go tšweletša dimelo tša baanegwa.
  - Go tšweletša maikutlo a baanegwa.
  - Baanegwa ba hlaloša ditiragalo ka bobona.
- (Tše pedi fela) (2)
- 2.1.3
- Go se rute ga barutiši.
  - Go ratana ga barutiši le bannyana.
- (2)
- 2.1.4 Ke moradia.
- O dira dilo tša go se loke a tshepile gore o tla reka batho ka tšhelete.
- (2)
- 2.1.5
- Babapadi ga se ba bantši.
  - Poledišano ya bona ke ye kopana.
  - Ga go na ditšhitišo.
- (Tše pedi fela) (2)
- 2.1.6 Wa letšhogo. (1)
- 2.1.7
- Maitshwaro a barutiši ga a fapane le a bannyana le bašemanyana.
  - Mekgwa le mesepelo ya barutiši ga e nyalelane le maemo a bona
- (2)
- 2.1.8 Boikgantšho.
- Gore yena o kgona go šomiša tsogo le kobong.
- (2)
- 2.1.9 Kalotaba.
- Tiragalo ya mogwanto e tšweletša thulano ya barutwana le barutiši.
- (2)

2.2 SETSOPOLWA SA D

- 2.2.1 Ditšhupasefala.
 • Go hlaloša seo se diregago sefaleng.
 • Go tšweletša semelo sa moanegwa/baanegwa.
 • Go tšweletša maikutlo. (3)
 (Tše pedi fela)
- 2.2.2
 • Motho ke go ikgethela lekgarebe leo a le ratago.
 • Lesogana le ipolelela/loša lekgarebe leo a le kgethilego. (2)
- 2.2.3 Ya sebjalebjae.
 • Go bolelwa ka dikolo/Kgoro ya Thuto

 Ya segologolo.
 • Tshepedišo ya lenyalo
 • Tšhomišo ya dika le diema
 (Tikologo e tee fela le mohlala wa yona) (2)
- 2.2.4
 • Baanegwa ga se ba bantši.
 • Poledišano ke ye kopana.
 • Lefelo ke leo le kgonegago sefaleng.
 • Ga go na ditšhitišo.
 (Tše tharo fela) (3)
- 2.2.5 Lethabo.
 • Ba thabišwa ke ge Mohwiti a sepedišitše ditaba tša Theepe tša magadi gabotse. (2)
- 2.2.6
 • Boitshwaro.
 • Barutiši ga ba swanela go loša bana ba sekolo.
 • Kgoro ya Thuto e beile melao ya go laetša tswalano gare ga barutiši le bana ba sekolo.
 (Tše pedi fela) (2)
- 2.2.7 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
 Mohlala:
 • Go se sa tšwelapele ka go kgopela sego sa meetse.
 • Go ipotša gore a ka se sa dira dilo ntle le therišano le ba lapa.
 (E tee) (1)
- 2.2.8 Pefelo.
 • O befedišwa ke gore Mohwiti o tšwa go kgopelela Theepe sego sa meetse ntle le go mo reriša. (2)

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 35

KAROLO YA C: DIKANEGELOKOPANA**TŠA LEFASE GA DI FELE – MFC Matshela le ba bangwe****POTŠIŠO YA 3****'HALLO BABY LE MAHLALE GA SE A THUTO FELA'****3.1 SETSOPOLWA SA E**

- 3.1.1 Ya sebjalebjae.
 • Go tšwelela sefatanaga sa Corolla.
 • Go nwewa mabjala a sebjalebjae (Mohl. Cider)
 • Mantšu a sekgowa (Mohl. Chicken murder)
 • Sephokophoko (3)
- 3.1.2 Ya ka ntle.
 • Palesa o thulana le Thabo ka ge Thabo a ratana le Sewela. (2)
- 3.1.3 O boleta.
 • O kgopela Palesa gore ba boledišane ditaba tša bona ka boleta le setho. (2)
- 3.1.4 Palesa.
 • O lwantšha bobbe bjo bo dirwago ke Thabo ka go ratana le Sewela, ngwanenyana yo monnyane. (2)
- 3.1.5 Pefelo/Ntwa.
 • Palesa o befedišitšwe ke ditiro tša Thabo. (2)
- 3.1.6
 • E tšweletša dimelo tša baanegwa.
 • E tšweletša maikutlo.
 • Ditiragalo di tšwelela ka beng ba tšona. (3)
- 3.1.7 Balekwa ba tla fa dikarabo tša go fapana.
 Mohlala:
 • Go se tshepagalele molekane wa gago go tliša mathata ka lapeng/dintwa ka lapeng.
 • Ga go sephiri seo se sa tšwelelego nyanyeng. (Le ge o ka e buela leopeng magokobu a a go bona.)
 (E tee fela) (1)
- 3.1.8 Ee, mongwadi o fegile mmadi ka ge a se a utolla tša bophelo bja bona morago ga toro ya Thabo. (1)
- 3.1.9 Balekwa ba tla tšweletša dikarabo tša go fapana. Mohlala:
 A manyami.
 • Ditiro tša Thabo di a nyamiša ka ge e le monna wa lapa.
 A pefelo.
 • Go befedišwa ke ditiro tše mpe tša Thabo. (2)

'MAHLALE GA SE A THUTO FELA'**3.2 SETSOPOLWA SA F**

- 3.2.1 Selina ke motlabo wa Satšene/Ke lekgeswa la mošomo la Satšene. (1)
- 3.2.2 Ke sehvirihwiri/moradia.
 • O tšea tšhelete ya Selina ka tshepišo ya go mo nyala ka morago a se ke a phethagatša tshepišo yeo.
 • O bolela gore Selina o na le bana ba bantši mola a mo tshepišitše lenyalo a tseba ka bana bao. (3)
- 3.2.3 Thulano ya ka ntle.
 • Satšene o raka Selina e bile o mo tshepiša go mo thunya. (2)
- 3.2.4 Taba ya tšhelete e tla ba sephiri sa bona. (1)
- 3.2.5
 • Goga maoto – Satšene o thoma go se sa etela Selina gabotse.
 • Mokganya phatleng – Go lebelela ka kholofelo ya gore satšene o tla tla. (2)
- 3.2.6 Moya wa boradia/bohvirihwiri.
 • Satšene o tshepiša Selina go mo nyala eupša go se bjalo.
 • Satšene o tšhošetša Selina ka sethunya e le gore nnete a ka se mo thuntšhe. (3)
- 3.2.7 Molaetša wa boitshwaro.
 • Mosadi a se fe banna tšhelete gore ba mo nyale.
 • Monna a se tšeele basadi tšhelete ka bohvirihwiri. (2)
- 3.2.8 Manyami.
 • Selina o lobile tšhelete ka ge a rata go nyalwa.
 • Selina o a itlontlolla ka go ya gasatšene.
 • Selina o tshwenywa ke moya wa bofetwa.
 (Tše pedi fela) (3)

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 35

KAROLO YA D: THETO**DIRETO TŠA SESOTHO SA LEBOA – Prof. DM Kgobe****POTŠIŠO YA 4****4.1 'La pitšana' – LP Thoka**

- 4.1.1 Ba-
Ba-
  - Go gatelela kgopolo ya gore maitshwaro a banna ba ga a amogelege.
  - Go tlemaganya dikgopolo.
  - Go gatelela le go tlemaganya dikgopolo.
(E tee fela) (2)
- 4.1.2
  - Ditemanatheto ke tše tharo, ya mathomo e na le methalotheto ye 12, ya bobedi methalotheto ye 6, ya boraro methalotheto ye 10.
  - Methalotheto ke ya magareng.
  - Methalotheto ye 28.
  - Go na le morumokwano wo o se nago patrone ye e tillego.
(Tše tharo fela) (3)
- 4.1.3
  - Ga ba na tlhompho go bana le basadi.
  - Ba phaya theto ka kgang.
(2)
- 4.1.4 Potšišoretoriki
  - E gatelela kgopolo ya gore tše banna ba di dirago ga di amogelege.
  - Go sola bosenyi.
(E tee fela) (2)
- 4.1.5
  - Moreti o duma gore maphodisa a sware balatofatšwa.
  - O duma go bona maphodisa a šoma ka maatla go fediša bošoro bja go hloriša bana le basadi.
(2)
- 4.1.6 Wa letšhogo le poifo.
  - Ba tšhošwa ke gore bašomiši ba diokobatši le ge ba swarwa ga ba tšee lebaka le le telele kgolegong.
  - Ba tšhošwa ke gore bana ba bona ga ba sa bolokegile ge ba šetše ba nnoši.
(3)
- 4.1.7 Pefelo.
  - O befedišwa ke maitshwarompe a bašomiši ba diokobatši.
  - O befedišwa ke maphodisa ao a lokollago dikebekwa le ge di sentše
(3)

4.2 'Tebatšo' – Dr. MA Makgopa

- 4.2.1
- Poeletšo ya lebopi 'ke' e bušeditšwe gararo.
  - E gatelela go kgahlega ga moreti ka moratiwa wa gagwe.
  - E tšweletša molodi le mošito.
- (Tše pedi fela) (2)
- 4.2.2
- E ke o katse e iketletše go sepela.
  - Go bapetša mosepelo wa boiketlo wa lekgarebe le wa katse.
- (2)
- 4.2.3
- a
b
a
c
c
c
c
- Go tlemaganya methalotheto/dikgopolo. (2)
- 4.2.4 O be a nyakwa ke masogana ka lebaka la botse bja gagwe. (1)
- 4.2.5 'Ganong go tšwa gauta' moreti o laetša gore mosadi yo o bolela ditaba tše dibose/botse/tša go agiša (2)
- 4.2.6 Lethabo.
- O thabišwa ke gore Tebatšo o mo ntšhitše bošuaneng.
  - Tebatšo o mo file tshepo ya bophelo.
- (3)
- 4.2.7 O nkagile/
O nthekgile ka gohle//
- Dikhuetšo ga di lekane. Ya mathomo ke ye nnyane, ya mafelelo ke ye kgolo.
- (2)
- 4.2.8 Motho yo a go ntšhitšego mathateng/yo a go thušitšego ga nke o mo lebala. (1)
- 4.2.9 Kgotsofalo.
- O kgotsofaditšwe ke gore o hweditše mosadi yo e lego kgale a mo nyaka.
  - O re Tebatšo o mo file khutšo bophelong.
- (3)

PALOMOKA YA KAROLO YA D: 35
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 70